

stichting **Een Joodse Erfenis**

JAARVERSLAG 2021

DOELSTELLINGEN ANNO 1995

Stichting Een Joodse Erfenis is op 8 juni 1995 opgericht en stelt zich conform haar statuten ten doel de herinnering aan de joodse aanwezigheid in Winsum en omgeving levend te houden en te bewaren. Gebruikelijk is het om op basis hiervan jaarlijks een aantal activiteiten te organiseren maar vanwege de coronamaatregelen kon er ook dit jaar maar een beperkt aantal worden uitgevoerd, zij het veelal in aangepaste vorm.

OPEN JOODSE HUIZEN | HUIZEN VAN VERZET 3 EN 4 MEI *(opnieuw uitgesteld)*

Ook dit jaar was het helaas niet mogelijk om het onderstaande programma van 2020 uit te voeren. Wellicht dat dit in 2022 kan worden gerealiseerd.

Op 3 en 4 mei zouden in het huis Molenstraat 8 in Eenrum de **gezusters Hendrijetje en Frouwktje Benninga** worden herdacht. Op 4 mei zouden op 3 locaties in Winsum de volgende personen worden herdacht: **Jozef Garson** in Café J&A (Jozef was voor en aan het begin van de Tweede Wereldoorlog hulpover op deze locatie die destijds Hotel Til heette), **Rebecca Reintje de Vries** (zus van de bekende Nardus de Vries) in het huis Hoofdstraat W40 en **verzetsstrijder Jan Moes** in het huis Reitdiepstr. 4.

GEEN OPENBARE ACTIVITEITEN EN OPENSTELLING VOORMALIGE SYNAGOGE OP 4 MEI

Evenals voorgaand jaar was er geen dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument in Winsum en aansluitend geen stille tocht langs de graven en herdenkingsplaatsen voor de oorlogsslachtoffers. Wel zijn daar op 4 mei door een aantal bestuursleden van Stichting Herdenking 4 Mei Winsum bloemen neergelegd. Aan de oostzijde van de voormalige synagoge is in 1993 een **monument** aangebracht ter herinnering aan de **13 omgebrachte joodse slachtoffers** uit Winsum, waar 2 bestuursleden van Stichting Een Joodse Erfenis op 4 mei **13 witte rozen** hebben neergelegd.

ONTHULLING DEFINITIEVE PLAATS LICHTMONUMENT IN LEENS OP 4 MEI

Op 27 januari 2020 was het 75 jaar geleden dat Auschwitz werd bevrijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn 104.000 Joden, Roma en Sinti in Nederland vervolgd en vermoord om wie zij waren. Om mensen in hun eigen gemeente te betrekken bij dit oorlogsverleden, is op verzoek van het Nationaal Comité 4 en 5 mei een tijdelijk **lichtmonument** ontworpen door Daan Roosegaarde. **'Levenslicht'** bestaat uit 104.000 oplichtende steentjes. In januari 2018 hebben de gemeenten: Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond besloten als toekomstig gemeente Het Hogeland een deel van dit kunstwerk aan te schaffen bestaande uit **212** steentjes die verwijzen naar de **Joodse slachtoffers** die zijn geboren in de gemeente Het Hogeland.

Dit tijdelijk lichtmonument werd op 27 januari 2020 geplaatst voor het gemeentehuis in Winsum en Stichting Een Joodse Erfenis heeft meegewerkt aan de organisatie van het programma rondom de onthulling. Vanwege het coronavirus heeft de **onthulling van de definitieve plek** van het lichtmonument **bij het oorlogsmonument op de begraafplaats in Leens** pas op 4 mei 2021 plaatsgevonden, helaas zonder publiek. De onthulling werd verricht door burgemeester Bolding en de heer Overdevest van 4 mei commissie Leens. Aansluitend aan de onthulling las mevrouw Lemstra, voorzitter van St. Een Joodse Erfenis, het gedicht 'Ieder mens heeft een naam' van Zelda. De plechtigheid werd afgesloten met passende muziek van Bollen&Co. Met dit programma is daarmee het thema '75 jaar Vrijheid' afgesloten.

OVERLIJDEN KLEINZON LAATSTE REBBE IN WINSUM

Het aansteken van het tijdelijk lichtmonument *'Levenslicht'* in Winsum op 27 januari 2020 werd verricht door burgemeester Bolding en de heer Knorringa, geboren in Uithuizen, ondergedoken gezeten tijdens de oorlog en daardoor *de Holocaust overleefd*. Met Herman Knorringa, kleinzoon van de laatste Rebbe in Winsum, Abraham de Vries (1848-1933), had onze stichting een bijzondere band. Na een reeks toevalligheden kwamen we hem in 2014 weer op het spoor. Helaas is hij op 11 juni vlak voor zijn 90-jarige verjaardag overleden. Wij bewaren *warme herinneringen* aan deze markante persoonlijkheid en aimabel mens.

OPEN MONUMENTENDAG (zaterdag 11 september, thema: 'Mijn monument is jouw monument')

In verband met het coronavirus heeft de gemeente Het Hogeland besloten evenals vorig jaar te gaan voor een *virtuele Open Monumentendag*. Wel heeft de Historische Vereniging Winsum-Obergum met inachtneming van een maximaal toegestane groepsgrootte een aantal activiteiten georganiseerd in en rond de voormalige synagoge in Winsum. Waaronder een *rondwandeling 'Joods Winsum'* met daaraan voorafgaand uitleg over de (bouw) geschiedenis van de synagoge door historicus Romke Visser, voorzitter van de Historische Vereniging.

EUROPESE DAG JOODS CULTUREEL ERFGOED (zondag 12 september, thema: 'Dialog')

EDJC valt ook dit jaar weer samen met Open Monumentendag (11 en 12 sept.) Joodse erfgoedinstellingen in 37 landen in Noord-, Oost-, Zuid-, en West-Europa hebben deelgenomen aan deze dag. In Noord-Nederland hebben naast Stichting Een Joodse Erfenis in Winsum ook deelgenomen: Synagoge Groningen (buitenprogramma) en Zuidlaren (boekenmarkt).

In de Winsumse Sjoel heeft *'erfgoededucatie'-specialist drs. Anja Sinnige* gesproken over lokaal erfgoed en het *'dialogisch klassengesprek'*. Een werkvorm die recent in het basis en voortgezet onderwijs wordt ingezet voor burgerschapsvorming en een educatieve route richting de inclusieve samenleving. Tijdens deze lezing heeft Maricée ten Bosch enkele *op Japanse muziek geïnspireerde fluitimprovisaties* ten gehore gebracht.

LEZING AFKE BERGER OVER 'DE NASLEEP VAN DE KRISTALLNACHT 1938/1939' OP 14 NOVEMBER

Sinds 2006 organiseert de Respect Foundation de jaarlijkse nationale bewustwordingscampagne *'Week van Respect'*, in samenwerking met gemeenten, scholen, sportbonden en gastsprekers.

De uitgestelde lezing van 15 nov. 2020 met historicus en promovendus mevrouw Afke Berger is een gezamenlijk initiatief van de Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt en Stichting Een Joodse Erfenis. *Mevrouw Afke Berger schreef 'Toegelaten, afgewezen'*. Hiervoor ontving zij in 2019 de Hartog-Beem scriptieprijs. Aan de hand van voorbeelden en brieven vertelde ze over het *toelaten en weigeren van vluchtelingen in de jaren dertig*. Een vergelijking met de huidige situatie rond de behandeling van asielaanvragen lag daarbij voor de hand.

De lezing werd afgewisseld met muzikale bijdragen van de *uit Syrië afkomstige trompettist* Rani Elias met *oosterse klanken op een westers instrument*.

De bijeenkomst werd gehouden in de Centrumkerk in Winsum en bijgewoond door een beperkte groep van ongeveer 40 personen. Wel was het mogelijk gemaakt via *livestream* het programma te volgen waar zelfs tot in Jeruzalem dankbaar gebruik van is gemaakt.

PUBLIC RELATIONS

Donateurs en andere belangstellenden worden onder andere via digitale *nieuwsbrieven* op de hoogte gehouden van onze activiteiten. Vanwege het beperkte aantal activiteiten is dit jaar informatie verstrekt via mailberichten en persberichten.

WEBSITE

Op onze website www.dewinsumsesjoel.nl is ook dit jaar weer verder gewerkt aan de ontwikkeling van een *educatief* onderdeel: Canon Winsums Jodendom 1727-201. Deze is nu grotendeels afgerond.

EXTERNE CONTACTEN

Stichting Een Joodse Erfenis voert **structureel overleg** binnen Syneon; netwerkorganisatie Synagogen Noord- en Oost-Nederland. Het jaarlijks overleg heeft op 1 november in de Synagoge in Winterswijk plaatsgevonden. **Plaatselijke organisaties** waarmee dit jaar is samengewerkt zijn Stichting Herdenking 4 Mei Winsum, Stichting Behoud Synagoge Winsum, Historische Vereniging Winsum-Obergum en de Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt. Daarnaast werd samengewerkt met gemeente Het Hogeland (afd. cultuur).

OVERLEG SYNEON NOORD

Deelnemers aan het overleg Syneon Noord zijn de vertegenwoordigers van synagogen uit Groningen, Zuidlaren, Bourtange, Appingedam en Winsum. De gesprekken die in 2020 zijn gevoerd over deelname aan de **randprogrammering** ter gelegenheid van het openingsjaar in 2021 na **herinrichting van de Folkingestraat Synagoge in Groningen** zijn dit jaar niet voortgezet. Vanwege het coronavirus is op zondag 5 september 2021 de **nieuwe permanente expositie** in Synagoge Groningen **in aanwezigheid van een kleine groep genodigden geopend**. Op 12 september zijn personen die een bijdrage hebben geleverd aan de tentoonstelling, uitgenodigd de nieuwe expositie te komen bekijken en deze gebeurtenis samen te vieren. De randprogrammering is helaas komen te vervallen. Met uitzondering van de uitvoering van het **project Klezmerklas** op 5 november in de Synagoge Groningen door 60 leerlingen van de groepen 5 en 6 van 2 basisscholen in Groningen. In dit gecombineerde cultuur-/muziekeducatieproject staan drie Joodse thema's centraal. Dit project kon ontwikkeld worden als Cultuureducatie-Met-Kwaliteit project, met ondersteuning van Kunst&Cultuur Groningen-Drenthe en Stichting Een Joodse Erfenis Winsum.